

ERDÉLY A MAGYAR TÖRTÉNETBEN

Erdélynek már a középkorban volt bizonyos fokú tartományi önállósága, anélkül azonban, hogy kiszakadt volna akár rövid időre is, az egységes Magyarországból. Árpád-házi királyaink katonai okokból bízták a csak nekik alárendelt erdélyi vajdákra a kormányzást.

Erdélynek Magyarországtól való elszakadását attól az időponttól kezdve számíthatjuk, amikor Izabella királyné, Buda eleste után (1541), kis fiával, János Zsigmonddal és tanácsadóival, Martinuzzival, Gyulafehérvárra költözött. A török hatalom behatolt először az ország közepéig, Budáig, majd innét jódarabon északra, és Erdélyt csak egy keskeny területsáv tartotta össze a Habsburgok uralma alatt maradt Magyarországgal. Erdély számára nem volt más lehetőség, csak az, hogy megalkuszik a törökkel, vagy

ellenáll neki, de akkor az Alföld szomorú sorsára jut és a basák kormányozzák a maguk módszereivel. Az erdélyi magyarság helyes politikai ösztönrel és az egyetemes magyarság nem kis szerencsésére, az előbbi választotta. A Habsburgok nem mondtak le Erdélyről, de arra, hogy megszerezzék, nem volt erejük.

A magyar történet egyik legemlékezetesebb eseménye Martinuzzi tragédiája. Mindent elkövetett, szinte csodás erőfeszítéssel s bámulatos lélekjelenléttel, hogy helyreállítsa I. Ferdinánd uralma alatt az ország egységét. Egyszer a török-, máskor meg a németbarátságot szinte csodálatos diplomata-talentummal játszotta, de ez a sokáig remekül űzött hintapolitika életébe került. Castaldónak, Ferdinánd zsoldos vezérének gyanus lett s megölette a nagy magyar államférfiút. (1551.)

Nagyváradi paloták.

Martinuzzi legnagyobb érdeme az, hogy gyorsan, néhány esztendő alatt, megszervezte az önálló Erdélyt.

Erdély politikai szervezkedése az 1542-ben Tordán tartott országgyűléssel kezdődött, ahol elismerték János Zsigmondot törvényes fejedelemmé. Kialakult igen gyorsan az erdélyi alkotmány, amelynek szelleme a magyar alkotmánnyal teljesen azonos. Az országgyűlés szavazta meg az adókat, s Izabella mellé, aki a kiskorú János Zsigmond helyett kormányzott, az erdélyi és a tiszántúli magyarok, a szászok és a székelyek közül 5—5 tanácsost állítanak. Erdély a török szultán pártfogása alatt maradt, ami vazallusi állapotot jelentett ugyan, de a tízezer forint évi adó megfizetésén kívül semmiféle kötelezettséggel nem járt. Erdély szabadon fejlődhetett. A kis ország alkotmányos fejedelemség, a fejedelmi hatalom azonban igen nagy.

Izabella 1564-ben meghalt s a fejedelemséget János Zsigmond vette át. Az ország a nehéz átmeneti időben csaknem teljesen protestánsná lett. Erdély az 1564-i tordai országgyűlésen — hogy az állam nyugalalmát megőrizze — a vallásszabadság álláspontjára helyezkedett, s ebben a kérdésben a kis Erdély egész Nyugat-Európát megelőzte.

János Zsigmond halála után az erdélyi rendek a századnak Martinuzzi mellett második legnagyobb magyarját, Báthory Istvánt, a dúsgazdag főurat választották meg fejedelemmé. Báthory kiméletet nem ismerő energiával fojtotta el az elene támadt zendülést s Erdély belső viszonyai néhány esztendőre megszilárdultak. Tekintélye oly nagy volt, hogy a lengyelek királyukká választották a habsburgi Miksa császárral szemben. Nagy tervét: Erdély és Magyarország egyesítését, lengyel segítséggel nem tudta megvalósítani. Báthory István halála után a kis országra a legszörnyűbb megpróbáltatások ideje következett. Báthory Zsigmond, a tehetséges család elgyengült, dekadens tagja, megkísérelte Erdély és Magyarország

egyesítését a Habsburgok jogára alatt, de ez neki éppen úgy nem sikerült, mint Martinuzzinak.

Rudolf császár beavatkozása Erdély ügyeibe, Bástia és Belgiojoso császári vezérek kegyetlenkedései, kirobantották Bocskay István szabadságharcát. Erdély nemcsak a saját jogait és függetlenségét védte meg, hanem Magyarország szabadságát és függetlenségét is. És ez lett Erdélynek nagyszerű és korszakos szerepe Magyarország történetében. Erdély önálló léte, Báthory Zsigmond szomorú kudarca és Bocskay István felkelése után öncéllá lett. Most már egyetlen komoly erdélyi politikus sem gondolt arra, hogy a kis országot egyesítsék a Habsburg uralom alatt levő Magyarországgal. Ennek nem is lett volna értelme. A török nagyhatalom ebben az időben még olyan erős, hogy Erdély és Magyarország egyesített erői sem voltak elegendők megdöntésére. A főváros Gyulafehérvár lett s itt tartották az országgyűléseket is. A kis

Habselyem

FÉHÉRNEMŰ KIVÁLÓAN ALKALMAS

Sétára... Munkaközben... Sportra...

KÜLÖNÖS ELŐNYEI:

1. Anyaga elsőrangú.
2. Kötése ruganyos, a szem nem fút le.
3. Az anyagot kötés közben nem nyújtottuk, festés közben nem nehezítettük.
4. Kifogástalan szabás.
5. Gondos varrás-munka.
6. Színét mosás után is megtartja.
7. Ruhához nem tapad.
8. Könnyen mosható.

GYÁRTJA KIZÁRÓLAG:

SELYEM ÉS GYAPJUÁRUCYÁR RT
BUDAPEST
MAGYAR VILÁGMÁRKA